מתני' המפקיד מעות אצל חברו צררן והפשילן לאחוריו או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור: **גמ'** בשלמא כולהו שלא שימר כדרך השומרים אלא צררן והפשילן לאחוריו מאי הוה ליה למיעבד אמר רבא א"ר יצחק אמר קרא וצרת הכסף בידך אע"פ שצרורין יהיו בידך וא"ר יצחק לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו שנאמר וצרת הכסף בידך וא"ר יצחק לעולם ישליש אדם את מעותיו שליש בקרקע ושליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו וא"ר יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך ת"ר ההולך למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל למוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זה תפילת שוא לפי שאין הברכה מצוייה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' אתך את הברכה באסמיך אמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אמר רבא ומודי שמואל בערב שבת בין השמשות דלא אטרחוהו רבנן ואי שהא למוצאי שבת שיעור למקברינהו ולא קברינהו מחייב ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא והאידנא דשכיחי גשושאי אין להן שמירה אלא בשמי קורה והאידנא דשכיחי פרומאי אין להם שמירה אלא ביני אורבי אמר רבא ומודה שמואל בכותל (אי נמי בין הקרנות) והאידנא דשכיחי טפוחאי אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע או בטפח הסמוך לשמי קורה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי התם תנן חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רשב"ג אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו ותנא כמה חפישת הכלב ג' טפחים הכא מאי מי בעינן שלשה טפחים או לא אמר ליה התם משום ריחא בעינן ג' טפחים הכא משום איכסויי מעינא לא בעינן ג' טפחים וכמה אמר רפרם מסיכרא טפח ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אותבינהו בצריפא דאורבני איגנוב אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ואיכא דאמרי אע"ג דלענין נורא פשיעותא היא לענין גנבי נטירותא היא ותחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור והילכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה א"ל הב לי זוזי א"ל לא ידענא היכא אותבינהו אתא לקמיה דרבא א"ל כל לא ידענא פשיעותא היא זיל שלים ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חבריה אשלמינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא ואיגנוב אמר רבא היכי נדיינו דייני להאי דינא נימא ליה לדידיה זיל שלים אמר

כל

מתני' צררן. כקודרו והפשילן לאחוריו: **גמ' מאי הוה ליה למיעבד.** הרי צררן: **מצוי בידו.** לא יפקידנו לאחרים במקום אחר שאם תזדמן לו סחורה לשכר יהא מזומן לו: **פתח ידו.** להיות מזומן לו לצורך ריוח הבא פתאום: **אין הברכה.** שמתברך ורבה מאליו פויישו"ן בלע"ז: **באסמיך.** דריש ליה לשון דבר הסמוי מן העין: **שאין העין שולטת בו.** שנאמר באסמיך לשון גנוים: **אין להם שמירה כו'.** דאם לא שמרן ונגנבו פשיעה היא: **ואם צורבא מרבנן הוא.** המפקיד שהוא חרד על מצות הבדלה על הכוס אמר השומר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא להכי לא קברינהו ופטור: **גשושאי.** מגששין בקרקע בספודין של ברזל להכיר מקום שתחתיו חלל: **בשמי קורה.** בגג מתחתיו: **פרומאי.** שוברי התקרה: **ביני אורבי.** בין שורות הבנין בכותל: **טפוחאי.** מטפחים בכותל לידע אם יש שם חלל: **או בטפח הסמוך כו'.** וכולן בכותל: **הרי הוא כמבוער.** ואין צריך לבערו דאין כאן עוד בל יראה: **הכא מאי.** לענין שמירת כספים: **משום ריחא.** שהכלב מריח וחופש אחריו והרי הוא מוציאו ונראה: **מסיכרא.** שם מקום: **בצריפא דאורבני.** בית קטן עגול כמין כובע שעושין ליידי עופות לארוב: **דאורבני.** של ערבה היה: **אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא.** אפי' בלא קבורה שאין גנבים הולכין שם לגנוב שאין ממון מצוי שם: **תחלתו בפשיעה.** שמא תפול שם דליקה ונמצא פשע שלא קברן: **וסופו באונס.** שהרי נגנבו וגניבה לשומר חנם אונס הוא: **אשלמינהו.** מסרן לאמו: **קרטליתא.** ארגז אשקר"א בלע"ז: **נימא ליה לדידיה [זיל] שלים.** דשומר שמסר לשומר חייב:

כל

אמר שמואל כספים אין להם שמירה כו'. צריך עיון אם שמרם בקרקע (א) ונגנבו משם אם שומר שכר חייב ובפרק הכונס (ב"ק דף נו. ושם ד"ה כגון) משמע דחייב דפריך אביי לרב יוסף והאמר ר' יוחנן הטוען טוענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל ואי שומר אבידה שומר שכר הוי קרנא בעי לשלומי ומאי פריך דלוקמא בטוען שנגנבה באונס כגון שהעמיק בקרקע ק' אמות או שתקפתו שינה או חולי אלמא כל גניבה לא הויא אונס אלא לסטים מזויין וכן בתר הכי דמייתי לא אי אמרת בשומר חנם שכן משלם כפל ואי לסטים מזויין גנב הוא שומר שכר נמי משלם כפל משמע דמשום גניבה לא מפטר שומר שכר אם לא בטענת גניבת ליסטים מזויין מיהו הנהו יש לדחות דה"מ למימר וליטעמיך דבלאו הכי נמי מצי למימר וליטעמיך אפי' גזלן הוא תמצא שומר שכר משלם כפל בבעלים ויש להביא ראיה מפ' השואל (לקמן דף נה. ושם) דכי יליף גניבה ואבידה בשואל משומר שכר פריך מה לשומר שכר שכן משלם כפל בטענת ליסטין מזויין ומשני אי בעית אימא גזלן הוא משמע שאין שום גניבה שיפטר בה שומר שכר אך תמהון גדול הוא למה לא יהא אונס אם העמיק בקרקע ק' אמות דמאי ה"ל תו למיעבד או אם תקפתו שינה או חולי גדול ואין יתכן שום גניבה לא נמצא שתהא אונס גמור כליסטין מזויין ולרבה אית ליה בסוף הפועלים (לקמן דף נג:) דאי על בעידנא דעיילי אינשי פטור א"כ תמצא גניבת אונס בשומר שכר ומיהו יש לדחות דרבה יסבור כאידך שיטה דקרנא עדיף כרב יוסף בהכונס (ב"ק דף נז:) ומ"מ אין סברא כלל שלא נמצא גניבת אונס שיפטר בה שומר שכר ואין לתרץ דהואיל וחייב רחמנא שומר שכר בגניבה אע"פ שהיא קרובה לאונס כדאמר בהשואל (לקמן ד' נד:) חייב אף בכל גניבת אונס דהא בליסטין מזויין הוא פטור אע"ג דגנב הוא לרב יוסף א"כ מאי משני בהשואל (דף נה.) לסטין מזויין גזלן הוא אכתי איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן משלם כפל בטענת גניבת אונס תאמר בשואל דכי ילף שחייב בגניבה ואבידה לא ישלם כפל אפילו בטענת גניבת אונס דמסתמא הוא חייב קרן בכל אונסין °דכעין זה פריך פ"ק דמנחות (דף ה:) גבי הלאן להוציא הטרפה ובפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף מ:) גבי שור האצטדין מהו לגבי מזבח ונראה דכיון דאתי שואל מק"ו דשומר שכר אין לחייבו בגניבת אונס בקרן ודיו לבא מן הדין להיות כנדון דשומר שכר פטור מגניבת אונס אף שואל כן וא"ת וגניבת אונס בשואל לפי האמת מנ"ל דלא מצינו ששואל פטור אלא במתה מחמת מלאכה דמשומר שכר לא אתי כדפי' וי"ל דנפקא לן מוכי ישאל איש וי"ו מוסיף על ענין ראשון והוי כאילו כתיב גניבה ואבידה להדיא בשואל וכיון דכתיב ביה גניבה ואבידה ואונסין ליכא למפטריה בגניבת אונס והא דיליף בברייתא מק"ו היינו אילו לא נאמר קרא הייתי אומר ק"ו:

שאין הכלב יכול לחפש אחריו. ואם תאמר והלא פטור לבדוק חור מפני סכנת עקרב (ב) וי"ל דהכא יכול לפנות המפולת א"נ הכא שיש שם חמץ בודאי אינו פטור משום חששת עקרב דהא מבעיא לן בפסחים (דף י:) ככר בפי נחש צריך חבר להוציאו או לאו: **ה"ג ר"ח הילכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב.** וכן מוכח בשלהי הפועלים (לקמן דף נג:) דהלכתא דחייב דפריך אביי אי הכי תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא וחייב וכן מוכח ריש פרק הכונס (ב"ק דף נו.) ודוקא היכא שיכול להיות שהאונס לא היה נארע אם לא פשע בתחלה אבל פשע בה ויצאת לאגם ומתה פטור דמלאך המות מה לי וכו' וצריך לומר דצריפא דאורבני הוי שמירה מעליא לגבי לענין גנבי כמו קרקע להכי קרי ליה לענין גנבי אונס:

כל

מסורת הש"ם

א) לעיל לו., ב) ועיין ברש"י לו. משמע דל"ג או אלא מסרן, ג) והרי"ף והרא"ש גרסי או נעל כו', ד) תענית ח:, ה) [פסחים לא:], ו) רש"ל מ"ז, ז) פסחים לא:, ח) [שם], ט) [לעיל לו: וש"נ], י) [לעיל לה.], כ) [כלאי' בפסחים ח. וע"ש בתוס' ד"ה הכא], ל) [ועי' היטב תו' קידושין נג. ד"ה ביע"ל],

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר וכו' שמרס בקרקע מאה אמה ונגנבו משם:

◆

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אמר וכו' דכעין זה פריך פ"ק דמנחות. עיין יבמות דף נו ע"ב תוס' ד"ה רב אמר:

◆

רבינו חננאל

מתניתין המפקיד מעות אצל חבירו צררן והפשילן לאחוריו מסרן לבניו הקטנים נעל בפניהן שלא כראוי חייב שלא שימר כדרך השומרים ואם שימר כדרך השומרים פטור. צררן והפשילן לאחוריו חייב כדר' יצחק דאמר כתיב וצרת הכסף בידך אע"פ שהוא צרור יהיה בידך. אמר שמואל כספין אין להן שמירה אלא בקרקע ובערב שבת לא אטרחוה רבנן. ואסיקנא משום איכסוי מעינא הילכך בטפח סגי ליה. והשתא דשכיחי גשושי פי' שמגששין בקרקע ומגלין הטמונות אין לה שמירה אלא בשמי קורה. פי' פרומאי מלשון בגדיו יהיו פרומים. טיט שנותן הבנאי בין ארחא לארחא בעובי הכותל נקרא ביני אורבי. כדגרסי' בגמ' דהשותפין כותל כפיסין ד' טפחים אריח מכאן שהוא טפח ומחצה שיעור חצי לבינה ואריח מכאן כנגדו הרי ג' טפחים נשאר טפח בין שני אריחין ממלאו באבנים קטנים וטיט ונקרא ביני אורבי. פי' טפוחאי שמנקשין בטפח שלהן ומרגישין אם יש בכותל כספין או זולתן: ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אותבינהו בצריפא דאורבני פי' נתנם בבית המסוכך בעצי ערבה ונגנבו סבר רב יוסף למיפטריה משום דהוא שומר חנם וכו' איכא דאמרי אמר רב יוסף אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא לענין נורא פשיעותא היא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן הלכה למעשה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב. ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אמר ליה הב לי זוזי אמר ליה לא ידענא היכא איתנחתינהו. אמר רבא כל לא ידענא פשיעותא היא וכן הלכה. ההוא דאפקיד זוזי גביה חבריה אשלמינהו לאימיה ואותבינהו בקרטליתא ואיגנוב

עין משפט נר מצוה

פב א מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הל' ו סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעיף כ:

פג ב מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' כא:

פד ג מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעי' כ:

פה ד ה מיי' פ"י מהל' ברכות הל' כב סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' רל סעי' ב [רב אלפס ברכות פ"ט דף מח.]

פו ו מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הל' ד סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעי' טו [רב אלפס כאן ועוד לעיל בפירקין דף ט:]

פז ז ח ט מיי' שם הל' ה ועיין בהשגות וכמ"מ טוש"ע שם סעי' טז:

פח י מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' טו:

פט כ מיי' פ"ג מהל' חמץ הל' יא סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תלג סעי' ח:

צ ל מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הל' ד סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעי' טו:

צא מ מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעי' ו:

צב נ מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעי' ז:

צג ס מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' כב:

◆

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:

דברים יד כה

2 יְצַו יְיָ אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:

דברים כח ח

◆

לעזי רש"י

פוישו"ן. שפע.

אשקר"א [אישקרי"ן]. ארגז, תיבה קטנה.

◆

מוסף רש"י

בדבר הסמוי מן העין. שאינו יודע המכוס (תענית ח:). **כספים.** של פקדון, **אין להם שמירה אלא בקרקע.** ואם לא נתנן בקרקע ואבדו, פשיעה היא אצלו וחייב, דשומר חנם חייב בפשיעה (פסחים לא:). **משום ריחא.** שהכלב מריחו ומחטטו ומוציאו (שם).